

CDV in gesprek over vlaktax

Door dr. A. Klink
en drs. M. Jansen

Op 28 mei heeft het Wetenschappelijk Instituut een nieuw rapport gepubliceerd: *Evenredig en rechtvaardig – een voorstudie naar een vlakke belasting*. Daarmee is het WI het kabinet voor, dat op verzoek van de Tweede Kamer (een motie van de CDA-er Reitsma), een onderzoek aan het doen is naar de mogelijkheden van een ééntariefstelsel. Opvallend is dat een paar weken eerder de CDU/CSU-fractie in de Bondsdag een advies heeft verwelkomd dat ook in de richting van een vlakke belasting gaat: het *Karlsruher Entwurf zur Reform des Einkommensteuergesetzes*, dat elf wetenschappers onder leiding van oud-rechter van het *Bundesverfassungsgericht* Paul Kirchhof hebben uitgebracht aan het Duitse parlement. Volgens CDU-fractie leider Friedrich Merz is het vereenvoudigingsplan voor de belastingheffing overtuigend en richtinggevend voor de toekomst. CDV peilt de meningen over de Nederlandse en Duitse voorstellen aan weerszijden van de grens bij Friedrich Merz, Jaap de Hoop Scheffer en Marnix van Rij.

Friedrich Merz: Bij ééntariefstelsel ontstaat een vorm van indirecte progressie

CDV: Hoe verhouden zich naar uw mening solidariteit en een ééntariefstelsel (proportionaliteit)? In hoeverre kunnen vrijstellingen en kortingen, gekoppeld aan één tarief voor allen, zorgen voor progressiviteit?

MERZ: "Bij een ééntariefstelsel ontstaat inderdaad een vorm van indirecte progressie. Het is, zeker in de Duitse verhoudingen, de vraag of een belastingvrije som de progressie die voortvloeit uit tariefsverschillen kan vervangen, ook omdat bij ons het bestaansminimum om grondwettelijke redenen van het heffen van belastingen al is vrijgesteld."

CDV: In Duitsland kent men het splitsingstelsel (partnerstelsel). Huishoudens worden ongeacht de verdeling van inkomsten tussen de partners op een gelijke manier belast. In Nederland wordt vaak geargumenteed dat deze variant de emancipatie in de weg staat. Betaald werkende partners met een klein inkomen - in de regel vrouwen - gaan meer inkomstenbelasting betalen omdat het verdiende geld bij het inkomen van de man wordt geteld. Hoe kijkt u tegen die argumentatie aan? Een vlakke belasting ondervangt het dilemma, omdat over elke extra gulden hetzelfde tarief wordt betaald.

MERZ: "Het splitsing- of partnerstelsel heeft tot gevolg dat de belastingen zich richten op het gezamenlijke inkomen. Beslissend is niet hoe, in welke verhou-

Samenvatting van het *Karlsruher Entwurf zur Reform des Einkommensteuergesetzes* van de commissie Kirchhof.

Het Duitse belastingstelsel kent nu zeven inkomstenbronnen. In het Duitse rapport wordt nog slechts één inkomensbegrip gehanteerd. Iedere belastingplichtige krijgt in het plan een belastingvrije som van 16.000 DM (ter vergelijking: in Nederland bedroeg de belastingvrije som tot 1 januari jl. ruim 8.000 gulden). Het laagste belastingtarief bedraagt 15%. Het toptarief, dat al geldt vanaf een inkomen van 70.000 DM, wordt in het plan teruggebracht tot 35%. Tegelijkertijd willen de opstellers de aftrek voor kosten van kinderen schrappen en de kinderbijslag verhogen tot 470 DM per maand (in Nederland is de kinderbijslag 170 gulden voor kinderen vanaf 12 jaar). Duitsland kent reeds het door het CDA bepleite splitsingstelsel of partnerstelsel, waarbij het gezamenlijke inkomen door twee wordt gedeeld zodat beide partners in dezelfde tariefschijf vallen.

De kosten van het plan bedragen 83 miljard DM. De opbrengsten als gevolg van het schrappen van aftrekposten 71 miljard DM. Het financieringstekort van 12 Miljard DM moet worden gedekt uit de meeropbrengsten als gevolg van de opheffing van het bankgeheim alsmede door de verwachte hogere economische groei die het gevolg zou moeten zijn van de plannen.

dingsgetallen, dit inkomen tot stand komt. Een (ogenschijnlijk) zwaardere belasting op het extra inkomen dat een betaald werkende partner gaat verdienen, kan zich inderdaad voordoen. Voor de hoogte van de belastingaanslag is daarbij geen sprake van een dominant effect.”

CDV: Als het inkomen van mensen te laag is om de vrijstellingen te kunnen benutten, zouden in onze voorstellen de bedragen rechtstreeks aan betrokkenen dienen te worden betaald. Hoe kijkt u daartegen aan?

MERZ: “Door de belastingvrijstelling wordt het persoonlijk bestaansminimum van belastingen gevrijwaard. In Duitsland kennen we niet het systeem dat het vrijstellingsbedrag aan de belastingplichtige wordt toegekend op het moment dat hij er belastingtechnisch gezien geen gebruik van maakt, omdat het persoonlijk inkomen niet boven het vrijstellingsbedrag uitkomt. Zijn er kinderen, dan is er het recht op kinderbijslag. Dat is voor de meeste ouders hoger dan de belastingaftrek die gemoeid is met een kindkorting.”

CDV: Is er in uw land ooit een debat geweest over de *flat tax*? In hoeverre is het volgens u mogelijk om met vrijstellingen en kortingen tegemoet te komen aan de inkomenssolidariteit? In het rapport van het Wetenschappelijk Instituut worden de inkomensgevolgen van de invoering van de vlaktax gerepareerd door de invoering van kortingen voor onder andere de kosten van wonen, zorg en kinderen.

MERZ: “In de discussie over de hervormingsvoorstellen van Prof. Kirchhof wordt een tariefstelsel overwogen van 15, 25 en 35%. Er bestaat in ons land brede consensus over de progressie in de tariefstelling. Bij ons zou het werken met kortingen, vanwege het lage eerste tarief, het verlies aan progressie te weinig kunnen compenseren. De Duitse inkomstenbelasting kent momenteel al voor alle belastingplichtigen relatief hoge kortingen: een algemene korting van ca. 14.000 DM, een kindkorting van 6.912 DM en een alleenstaandenkorting van 5.616 DM.”

De eerste schijf is in ons land veel lager dan in Nederland (19,9% in de jaren 2001/2002; 17,0% in de jaren 2003 en 2004; 15% vanaf 2005). En het inkomen van waaraf het toptarief begint, ligt hoger dan in veel andere landen, namelijk in 2001/2002 48,5% bij 114.696 DM, in 2003/2004 47% bij ca. 102.000 DM en vanaf 2005 42% bij ca. 102.000 DM. Daardoor stijgen de gemiddelde lasten door de bank genomen maar weinig bij inkomensgroei. Een ééntariefstelsel in mijn land zou, gegeven het geldende stelsel van inkomstenbelasting, ook in combinatie met degressief ingevulde persoonlijke heffingskortingen tot een behoorlijke belastingsverzwaring leiden voor de lagere en middeninkomens. In uw land ligt dat anders.”

CDV: Het CDA wil dat de overheid rekening houdt met de hoge kosten die gemoeid zijn met het onderhouden van een gezin. Wat zijn uw plannen in dat opzicht?

MERZ: “De Unie hanteert als middellange termijndoelstelling de wens om de inkomsten, ongeacht hun bron (vermogenswinsten, inkomen uit arbeid), op een identieke manier te belasten. Ook wil zij de verschillende bijdragen en kortingen voor kinderen door een transparanter stelsel van gezinsgeld (*Familiengeld*) vervangen: in de eerste drie jaar van elk kinderleven zou daarbij moeten worden uitgegaan van 1.200 DM per maand en daarna 600 DM per maand. De daarvoor noodzakelijke middelen (uiteindelijk 60 mld) moeten door herschikkingen in het sociale zekerheidsstelsel opgebracht.”

De Hoop Scheffer: Vlaktax serieus onderzoeken op haalbaarheid en wenselijkheid

CDV: Betekent de discussie over de vlaktax in Nederland en ook in Duitsland dat de belastingherziening van 2001 snel achterhaald zal zijn?

DE HOOP SCHEFFER: “Wij hebben bij de behandeling van het nieuwe belastingplan dat afgelopen januari in werking is getreden, gezegd dat we vinden dat het plan geen eeuwigheidswaarde heeft. Het denken moet niet stilstaan. Daarom is het goed dat het WI deze haalbaarheidsstudie naar de vlaktax heeft uitgevoerd. Het sluit bovendien aan bij de aangenomen motie van CDA-Kamerlid Reitsma die de regering oproept om een onderzoek te doen naar een vlakke belasting.”

CDV: Ziet u voordelen in de vlaktax?

DE HOOP SCHEFFER: De charme van de vlaktax is dat deze niet afhankelijk is van de inkomensverdeling binnen huishoudens. Het maakt niet meer uit voor welke rolverdeling binnen huishoudens wordt gekozen. Daarmee wordt dus meer recht gedaan aan de eigen keuzes die gezinnen maken bij de verdeling van zorgtaken en arbeid. Het belastingstelsel wordt veel eenvoudiger. De aftrekposten worden voor iedereen evenveel waard. Omdat met name de hogere inkomens van de aftrekposten profiteren, werkt een vlaktax in dat opzicht nivellerend. Bovendien wordt het verschil met de belasting op vermogen en winst uit ondernemingen minder. Allemaal redenen om de vlaktax serieus te onderzoeken op haalbaarheid en wenselijkheid.”

CDV: Hoe ziet u de relatie met eerder plannen van de CDA-fractie over draagkracht?

DE HOOP SCHEFFER: “De CDA-fractie is reeds begin 1998 gekomen met een plan om de kosten van wonen, zorg en kinderen aan een lastenplafond te binden. Daarmee wilden we de draagkracht van mensen die relatief veel kosten hebben, herstellen. Inspanningen om door scholing of het aanvaarden van een baan meer te gaan verdienen, moeten weer gaan lonen. Nu zitten veel mensen gevangen in de armoedeval. Wat wij aan de discussie willen toevoegen, is dat ook veel huishoudens met een modaal inkomen last hebben van de armoedeval en niet alleen de mensen met een uitkering. Daar is veel te weinig aandacht voor. Het onderzoek naar een vlakke belasting combineert onze plannen met een eenvoudig belastingstelsel. Dat

Samenvatting WI-rapport Evenredig en rechtvaardig

Het Nederlandse belastingstelsel is nog steeds gestoeld op het principe dat hoe meer men verdient, hoe meer belasting men betaalt. Dat principe is vormgegeven door tegen hogere tarieven af te rekenen naarmate men meer inkomsten heeft. In *Evenredig en rechtvaardig – een voorstudie naar een vlakke belasting* wordt geconstateerd dat een dergelijk, progressief stelsel niet meer tegemoet komt aan het uitgangspunt dat de sterkste schoulers de zwaarste lasten moeten dragen. Zelfs na eerdere hervormingen viel *per ultimo* 2000 slechts 2,3% van de belastingbetalers onder het hoogste tarief.

Betwijfeld moet worden of in die situatie onder de Wet Inkomstenbelasting 2001 veel verandering zal komen. Materieel lijkt de progressie bovendien juist diegenen te treffen die niet optimaal gebruik hebben gemaakt of nog maken van fiscale faciliteiten (aftrekmogelijkheden en arbitrage). De commissie stelt voor toe te werken naar een tarief voor iedereen van 35%. Solidariteit tussen verschillende inkomensgroepen kan dan vervolgens beter en effectiever worden vormgegeven door de vlaktax te combineren met gerichte belastingkortingen. Bestaande subsidies voor wonen, gezondheidszorg en kinderen worden omgevormd tot heffingskortingen en voor zover gewenst inkomensafhankelijk toegekend. Hierop wordt dan het door de CDA-fractie ontwikkelde principe van lastenmaximering toegepast: voor wonen, gezondheidszorg en kinderen hoeft men zelf niet meer dan een vastgesteld maximum van het inkomen uit te geven. Een ander interessant punt in het rapport is dat tegelijk met een vlaktax het partnerstelsel kan worden ingevoerd, waarbij de belastingheffing neutraal staat ten opzichte van de gekozen roldverdeling in een huishouden.

Het WI-rapport is van de hand van een commissie onder leiding van prof. mr. O.I.M. Ydema (hoogleraar geschiedenis van het belastingrecht aan de Rijksuniversiteit Leiden).

juichen wij uiteraard toe.”

Marnix van Rij: Eén tarief is eenvoudig en eerlijk

CDV: Wat vindt u van het principe van de vlaktax?

VAN RIJ: “Eén tarief is eenvoudig en eerlijk. Eenvoudig omdat iedereen hetzelfde tarief betaalt en er niet wordt gekeken naar de werkverdeling binnen een samenlevingsverband. Het door het CDA gewens-

te partnerstelsel wordt met een vlaktax de facto gerealiseerd. In Duitsland kent men al een partnerstelsel en daar zijn nu ook plannen om te komen tot een vlaktax. Daar loopt de redenering dus andersom. Eenvoudig ook omdat de vlaktax een bronbelasting is: de werkgever kan los van de precieze inkomens van de werknemers het belastingpercentage afdragen aan de fiscus.”

CDV: Wat vindt u van de in het rapport van het Wetenschappelijk Instituut voorgestelde variant?

VAN RIJ: "Doordat de vlaktax gecombineerd wordt met heffingskortingen ontstaat een evenwichtige inkomensverdeling die recht doet aan de draagkracht van huishoudens. Het is een zeer interessant rapport."

CDV: Ziet u parallellen met de voorstellen van de Duitse CDU/CSU?

VAN RIJ: "Ja de ontwikkeling in Duitsland is vergelijkbaar met die in Nederland. Ook daar denkt men over vereenvoudiging van de belastingen, door het aantal inkomstenbronnen terug te brengen van zeven naar één. Het aantal tariefschijven wordt beperkt tot drie met een maximumtarief van 35% dat al ingaat bij een inkomen van 70.000 DM. Het maximumtarief van 35% is ook het tarief in het rapport van het Wetenschappelijk Instituut."